

Щербак В. Г.

**ІННОВАЦІЙНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ
ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ**

Монографія

Харків. Вид. ХНЕУ, 2009

УДК 005.95
ББК 65.290-2
Щ 61

Рецензенти: докт. екон. наук, професор кафедри організації, виробництва та управління персоналом Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут" *Перерва П. Г.*, докт. екон. наук, професор кафедри міжнародної економіки Харківського національного автомобільно-дорожнього університету *Гриньов А. В.*, докт. екон. наук, професор, перший заступник директора Харківського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України, д. е. н., проф. *Амосов О. Ю.*

Рекомендовано до видання рішенням вченої ради Харківського національного економічного університету.

Протокол №7 від 12.01.2009 р.

Щербак В. Г.

Щ 61 Інноваційні аспекти управління трудового потенціалу. Монографія – Харків: Вид. ХНЕУ, 2009. – 332 с. (Укр. мов.)

Присвячено вдосконаленню процесу формування та використання трудового потенціалу підприємств в умовах структурно-інноваційних перетворень економіки України. Запропоновано основні положення парадигми інноваційного розвитку трудового потенціалу підприємства.

Рекомендовано для фахівців підприємств, науковців, аспірантів і студентів.

ISBN

**УДК 005.95
ББК 65.290-2**

© Щербак В. Г.
2009

Вступ

З переходом від індустріального до інформаційного суспільства в економічній сфері кожної держави зростає роль і значення трудового потенціалу у становленні нової фази розвитку економіки, що вимагає, у свою чергу, високого рівня інтелекту людей, освіти, кваліфікації, здоров'я, культури, підприємливості, творчих та інших здібностей. Перед вітчизняною наукою постає питання подальшого дослідження процесів та закономірностей використання трудового потенціалу відповідно до сучасних світових тенденцій розвитку економіки, доведення результатів досліджень до можливого застосування у практичній діяльності вітчизняних підприємств. Світовий досвід свідчить про те, що вибір моделей перетворень в економіці залежить від стрижня, на який вони спираються: природно-ресурсний, інвестиційний або інноваційний. Дотепер процес економічного розвитку України обумовлювався надмірною експлуатацією природно-ресурсного потенціалу, проте у світовій практиці такий шлях відносять до нижчого, найбільш слабкого.

Відмінною рисою при виборі інноваційної моделі реформування економіки є здатність підприємств різної галузевої приналежності виробляти інноваційні товари і послуги. Ця здатність виступає одним із ключових елементів концепції ефективної реалізації трудового потенціалу підприємств. Результативність інноваційної діяльності підприємств залежить від можливості залучення конкурентних переваг їхнього персоналу до діючого механізму господарювання. Вирішення цієї проблеми потребує комплексного та системного підходів до дослідження структури трудового потенціалу, умов його відтворення, механізмів підвищення ефективності використання.

Актуальність теми дослідження обумовлена необхідністю здійснення комплексних досліджень формування, використання й інноваційного розвитку трудового потенціалу відповідно до потреб соціально орієнтованої економіки. При всій позитивній оцінці досліджень у галузі розвитку теорії трудового потенціалу та проблем зайнятості, внесених вітчизняними і закордонними вченими, слід зазначити такий загальний для них недолік, як відсутність цілісного комплексного підходу до аналізу сукупних чинників впливу на формування й реалізацію трудового потенціалу в умовах інноваційної моделі розвитку економіки України, визначення можливого синергетичного ефекту його інноваційного розвитку.

Об'єктивна необхідність теоретичного вдосконалення та поглиблення прикладних досліджень в обраному напрямку зумовила вибір теми роботи, визначила предмет, об'єкт, основну мету і завдання дослідження. Мета монографії полягає в обґрунтуванні теоретико-методологічних засад раціонального використання трудового потенціалу підприємств та забезпеченні його інноваційного розвитку на підставі оцінки можливого синергетичного ефекту інноваційної діяльності, що сприятиме досягненню нового рівня якості праці відповідно до вимог соціально орієнтованої економіки.

Об'єктом дослідження є формування й використання трудового потенціалу підприємств в умовах реформаційних перетворень економіки України. Предмет дослідження – інноваційний розвиток трудового потенціалу підприємств у забезпеченні можливого синергетичного ефекту у процесі створення конкурентоспроможного продукту.

Комплексне подання матеріалу дозволяє створити у читачів системне уявлення про категорії трудового потенціалу, а також ознайомити з основними методами оцінки впливу зовнішніх та внутрішніх факторів на інноваційний розвиток трудового потенціалу підприємства, на створення й розвиток конкурентних переваг його кадрового складу.

ЗМІСТ

Вступ.....	3
Розділ 1. Теоретичні засади дослідження використання трудового потенціалу у постіндустріальному суспільстві.....	5
1.1. Еволюція концепції трудового потенціалу від ретроспективного тлумачення до сучасного розуміння	5
1.2. Основні напрями державної політики щодо відтворення, використання та розвитку трудового потенціалу.....	26
Розділ 2. Інноваційний розвиток трудового потенціалу.....	47
2.1. Сутність, види та методи оцінки трудового потенціалу як економічної категорії	47
2.2. Розробка парадигми розвитку трудового потенціалу підприємства відповідно до структурно-інноваційних перетворень економіки.....	71
2.3. Забезпечення інноваційного розвитку трудового потенціалу підприємства.....	95
Розділ 3. Формування нових стандартів якості праці персоналу підприємств.....	102
3.1. Характер та зміст якості праці в умовах постіндустріальної економіки.....	102
3.2. Оцінка величини досягнутого рівня якості праці як загального показника організації і культури трудового процесу.....	121
3.3. Формування нових стандартів якості праці персоналу підприємств відповідно до вимог соціально орієнтованої економіки....	140
Розділ 4. Реалізація конкурентних переваг персоналу – складова умова ефективного функціонування підприємств.....	152
4.1. Поняття конкурентних переваг працівників підприємств.....	152
4.2. Оцінка розвитку та використання конкурентних переваг персоналу підприємств.....	165
4.3. Підвищення компетентності персоналу як фактор формування іміджу підприємства	190
Розділ 5. Формування та розвиток бренд-капіталу галузі як фактор підвищення конкурентоспроможності підприємств.....	203
5.1. Бренд-капітал галузі, його складові та взаємозв'язок між структурними елементами	203
5.2. Оцінка бренд-капіталу галузі.....	209
5.3. Розвиток та використання бренд-капіталу підприємств міжнародних транспортних коридорів.....	228

Розділ 6. Ринок інтелектуальної праці: основні форми та оцінка.....	245
6.1. Сутність і основні форми інтелектуальної праці.....	245
6.2. Технології інноваційної діяльності: види, оцінка, життєвий цикл	256
6.3. Розвиток ринку інтелектуальної праці в умовах структурно-інноваційних перетворень в Україні.....	271
Висновки.....	292
Використана література.....	296
Додатки.....	309